

УДК 37.016
ББК 74.263
П56

Пономаренко Л. В.

П56 Літературне читання. 3 клас. I семестр (за підручником О. Н. Хорошковської, Г. І. Охоти). — Х. : Вид. група «Основа», 2014. — 96, [1] с. — (Серія «Початкова школа. Мій конспект»).

ISBN 978-617-00-1962-2.

Посібник містить орієнтовне календарне планування та розробки уроків літературного читання в 3 класі (I семестр) для шкіл з російською мовою навчання, складені відповідно до вимог нової навчальної програми (К. : Видавничий дім «Освіта», 2012) за підручником О. Н. Хорошковської, Г. І. Охоти (К. : Видавництво «Освіта», 2013).

Задля зручності використання всі розробки розміщені на відривних аркушах. Поля для записів дозволяють творчому вчителю, користуючись запропонованим у посібнику матеріалом, скласти власні плани-конспекти уроків курсу.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.016
ББК 74.263

Навчальне видання

Серія «Початкова школа. Мій конспект»

ПОНОМАРЕНКО Лариса Василівна

ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ.

3 КЛАС. I СЕМЕСТР

(за підручником О. Н. Хорошковської, Г. І. Охоти)

Головний редактор *Ю. С. Бардакова*

Редактор *О. В. Грабар*

Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*

Технічний редактор *О. В. Лебедева*

Коректор *О. М. Журенко*

Підписано до друку 04.11.2013. Формат 84×108/16.

Папір газет. Друк офсет. Гарнітура Шкільна.

Ум. друк. арк. 6,0. Замовлення № 13-11/18-05.

ТОВ «Видавнича група «Основа»»

61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66

тел. (057) 731-96-33

e-mail: office@osnova.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 2911 від 25.07.2007 р.

ЗМІСТ

Орієнтовне календарне планування	4
Усна народна творчість	5
Урок 1. Народна мова	5
Урок 2. Колискові пісні	7
Урок 3. Дитячі ігри, забави, лічилки	11
Уроки 4–5. Хороводи. Мак. Дзюбка	13
Урок 6. Звуконаслідування. Скоромовки	15
Урок 7. Прислів'я, приказки	17
Урок 8. Загадки	21
Урок 9. Українські народні казки. Колосок	23
Урок 10. Українські народні казки. Колобок	25
Урок 11. Українські народні казки. Дружні звірі. Небилиці	27
Урок 12. Урок позакласного читання	31
Твори українських письменників і народні твори	35
Урок 13. Твори Павла Тичини. Музична поезія. <i>Віталій Заславський</i>	35
Урок 14. Вишиває осінь... <i>Олександр Олесь</i> . Ходить осінь в дібровоньці. <i>Євгенія Горєва</i>	37
Урок 15. Казка. Як берізка листя роздарувала. <i>За Іриною Прокопенко</i>	41
Урок 16. Казка. Сонцевик-Чарівник і Холодний Вітер. <i>За Галиною Демченко</i>	43
Урок 17. Ходить гарбуз по городу. <i>Українська народна пісня</i>	45
Урок 18. Хліб. <i>Тамара Коломієць</i>	49
Урок 19. Папуга з осінньої гілки. <i>Михайло Слабошпицький</i> . Прочитай на канікулах	51
Урок 20. Про що розповів вітер. <i>Анатолій Кислій</i>	53
Урок 21. Білі гуси. <i>Олександр Олесь</i> . Осінь. <i>Яків Щоголів</i>	57
Урок 22. Про вірші і віршування. Добираємо рими	61
Урок 23. Розвиток мовлення. Розповідаємо за малюнком. Перевір себе	63
Урок 24. Все — із доброго чи злого — починається з малого	67
Урок 25. Ким бути і ким не бути. <i>За Яковом Пінясовим</i>	69
Урок 26. Два Івани. <i>Юрій Ярмиш</i>	71
Урок 27. Поезія Грицька Бойка. <i>Ольга Хорошковська</i>	73
Урок 28. Бісер і нитка. <i>Народна казка</i>	77
Урок 29. Про дівчинку Наталочку і сріблясту рибку. <i>Микола Трублаїні</i> . Перевір себе	79
Урок 30. Заходь, заходь, сніжна зимонько!	81
Урок 31. Розвиток мовлення. Складаємо розповідь за малюнком, планом і опорними словами	85
Урок 32. Дивна хатка. <i>Олена Пчілка</i>	89
Урок 33. Казка. Чарівна гостя. <i>Лариса Письменна</i>	91
Урок 34. Новорічна-нескінченна. <i>Максим Рильський</i> . Новорічне свято. <i>Грицько Бойко</i> . Прочитай на канікулах	95
Література	97

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ

№ з/п	Тема	Дата
Усна народна творчість		
1	Народна мова	
2	Колискові пісні	
3–4	Дитячі ігри, забави, лічилки	
5	Хороводи. Мак. Дзюбка	
6	Звуконаслідування. Скоромовки	
7	Прислів'я, приказки	
8	Загадки	
9	Українські народні казки. Колосок	
10	Українські народні казки. Колобок	
11	Українські народні казки. Дружні звірі. Небилиці	
12	Урок позакласного читання	
Твори українських письменників і народні твори		
13	Твори Павла Тичини. Музична поезія. <i>Віталій Заславський</i>	
14	Вишиває осінь... <i>Олександр Олесь</i> . Ходить осінь в дібровоньці. <i>Євгенія Горєва</i>	
15	Казка. Як берізка листя роздарувала. <i>За Іриною Прокопенко</i>	
16	Казка. Сонцевик-Чарівник і Холодний Вітер. <i>За Галиною Демченко</i>	
17	Ходить гарбуз по городу. <i>Українська народна пісня</i>	
18	Хліб. <i>Тамара Коломієць</i>	
19	Папуга з осінньої гілки. <i>Михайло Слабошпицький</i> . Прочитай на канікулах	
20	Про що розповів вітер. <i>Анатолій Кислій</i>	
21	Білі гуси. <i>Олександр Олесь</i> . Осінь. <i>Яків Щоголів</i>	
22	Про вірші і віршування. Добираємо рими	
23	Розвиток мовлення. Розповідаємо за малюнком. Перевір себе	
24	Все — із доброго чи злого — починається з малого	
25	Ким бути і ким не бути. <i>За Яковом Пінясовим</i>	
26	Два Івани. <i>Юрій Ярмиш</i>	
27	Поезія Грицька Бойка. <i>Ольга Хорошковська</i>	
28	Бісер і нитка. Народна казка	
29	Про дівчинку Наталочку і сріблясту рибку. <i>Микола Трублаїні</i> . Перевір себе	
30	Заходь, заходь, сніжна зимонько!	
31	Розвиток мовлення. Складаємо розповідь за малюнком, планом і опорними словами	
32	Дивна хатка. <i>Олена Пчілка</i>	
33	Казка. Чарівна гостя. <i>Лариса Письменна</i>	
34	Новорічна-нескінченна. <i>Максим Рильський</i> . Новорічне свято. <i>Грицько Бойко</i> . Прочитай на канікулах	

УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ

Дата _____

Клас _____

Урок 1. НАРОДНА МОВА

Матеріал до уроку. Текст «Народна мова».

Мета: ознайомити учнів з новим підручником «Літературне читання»; розширювати уявлення учнів про мову як засіб людського спілкування; розвивати усне мовлення; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати почуття любові до рідної мови.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. ВПРАВИ НА РОЗВИТОК НАВИЧОК ЧИТАННЯ

1. Вправи для очей

— Спочатку підготуємо наші очі. Підтримайте підборіддя й очима водіть ліворуч-праворуч.

2. Вправи для дихання

— А тепер — легені. При видиханні повітря промовляємо звук [e], [и], [і].

3. Гра «Упіймай слово на гачок»

— Пограємо у гру «Упіймай слово на гачок». Знайдіть слово, що відрізняється від інших одним звуком. Яким?

Калина — калина — калина — Галина — калина

Край — край — край — грай — край — край

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ І МЕТИ УРОКУ

1. Ознайомлення з підручником «Літературне читання»

— Любі діти! За два роки навчання у школі ви багато чого навчилися. І ось перед вами підручник, без якого неможливо навчитися читати. Розгляньте обкладинку. Як називається підручник?

— Хто є його автором?

— Розгорніть підручник. Зверніть увагу на умовні позначення. Прочитайте, що вони позначають.

— Ця книга ознайомить вас із віршами, оповіданнями, казками. Це — ваш друг, порадник і вчитель.

2. Бесіда

— У якій країні ми живемо?

В Україні живуть люди різних національностей — українці, росіяни, греки, румуни, євреї, грузини, цигани, вірмени, болгари. Усі вони можуть спілкуватися рідною мовою. Добре знати багато мов. А ви скільки мов знаєте?

Більшість з нас — українці. І ми називаємо рідною мовою українську. Тому сьогодні тема нашого уроку: «Народна мова».

IV. ПІДГОТОВЧА РОБОТА ДО СПРИЙМАННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Робота над прислів'ями про мову

- Хто мови своєї цурається, хай сам себе стидається.
- Птицю пізнають по пір'ю, а людину — по мові.
- Рідна мова — не полова: її за вітром не розвієш.

2. Розповідь учителя

— Українська мова дуже красива, багата, виразна. За мелодійністю вона посідає друге місце в світі після італійської. Вслухайтесь, як звучать слова: *кохання, матінка, пелюстка, світанок, серденько*. Скільки у них ніжності!

А як звучить українська поезія!

Тече вода з-під явору
яром на долину.
Пишається над водою
червона калина.

Пишається калинонька,
Явір молодіє,
а кругом них верболози
й лози зеленіють.

Т. Шевченко

V. СПРИЙМАННЯ Й УСВІДОМЛЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ. РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВИХ УМІВ І НАВИЧОК

1. Робота над текстом «Народна мова» (с. 4). Читання тексту вчителем

- Що сказано в тексті про українську мову?
- Від кого її навчаються діти? А ви?

2. Підготовка до самостійного читання тексту

- Що таке усна народна творчість? Як про це сказано у творі?

3. Словникова робота

Пісня	прозивалка
прислів'я	забавлянка
лічилка	потішка

4. Самостійне читання тексту учнями

- Співставте текст твору і малюнок, який подано в підручнику.

5. Повторне читання тексту учнями, робота над текстом

- 1) *Визначення головної думки твору.*
- 2) *Словесне малювання.*
- 3) *Робота за ілюстрацією (впізнання і переказ відповідної частини).*

- Кого зображено на малюнку?
- Який настрій у жінки? З чого це видно?
- Що вона робить?

Фізкультхвилинка

VI. УЗАГАЛЬНЕННЯ Й СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАТЬ

1. Узагальнювальна бесіда за змістом твору

- Яке заняття для вас найцікавіше?
- Чи цікаво вчити мову?
- Сьогодні, я гадаю, всі ви переконалися, що вчити мову — заняття захопливе і корисне.

Гра «Додай своє слово»

- Я люблю...
- Мені подобається...

2. Робота над виразністю читання твору

- 1) *Вправи на інтонування речень.*
- 2) *Групове (індивідуальне) читання.*

VII. ПІДСУМОК УРОКУ

- Чого ви навчилися? Які нові слова запам'ятали?
- Чи було вам цікаво?

Учися, мій друже, відмінником будь,
люби і поля, і діброви!

І де б ти не був, де б не жив — не забудь
своєї української мови!

В. Сосюра

Урок 2. КОЛИСКОВІ ПІСНІ

Дата _____

Клас _____

Матеріал до уроку. Колискова (за *Василем Скуратівським*). Ходить сон коло вікон. Повішу я колисочку.

Мета: ознайомити учнів з малими фольклорними формами усної народної творчості — українськими колисковими піснями; вчити коментувати зміст, читати колискові пісні вдумливо, виразно, емоційно, вкладаючи в них частинку світла, що йде від серця; розвивати творчу уяву, фантазію; виховувати почуття вдячності та любові до матері; вдосконалювати навички правильного свідомого читання, виразність читання; розвивати пам'ять; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати культуру мовлення, почуття любові до рідної мови.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. ВПРАВИ НА РОЗВИТОК НАВИЧОК ЧИТАННЯ

1. Вправи для очей

— Спочатку підготуємо наші очі. (Вправи «Маятник», «День — ніч», «Близько — далеко».)

2. Робота над чистомовкою

Ець-ець-ець — подув сильний вітерець.

Аї-аї-аї — облітає листя в гаї.

Го-го-го — ми збираємо його.

Ас-ас-ас — принесем його в клас.

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ І МЕТИ УРОКУ

— Дорогі діти! Сьогодні ми відкриємо ще одну сторінку фольклору — колискові пісні. Колискові пісні — це пісні, що призначені тільки для одного слухача — дитини — та мають тільки одного виконавця — матір або близьку людину.

IV. ПІДГОТОВЧА РОБОТА ДО СПРИЙМАННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Розповідь учителя

— «Нічого кращого немає, як тая мати молодая з своїм дитяточком малим», — писав Т. Г. Шевченко. Особливу магічну силу мають колискові пісні. Вони надзвичайно образні, мелодійні, лагідні, щирі, задушевні. Передаючи їх немовляті, як і своє молоко, ненька переливає у його душу мудрість народу, виколісує з нього майбутню людину. Всю любов, ніжність, бажання бачити своє дитя щасливим, розумним, здоровим, гарним матір укладає в невибагливі рядки і простеньку мелодію, організовану ритмом гойдання колиски. Монотонний тихесенький наспів і пестливі лагідні слова мають заспокоїти, приспати дитину, тому м'якенькими лапками підступає до мальованої колисочки пухнастий, волохатий, муркотливий котик, голуби приносять на крилечках сон-дрімоту.

2. Усне малювання

— Заплющіть оченята та уявіть просту українську бабусину хату, де співається колисаночка немовляті. Поскрипує колисочка, сплетена з лози, а над нею дзвенить, наче лісове джерело, колискова пісня.

— Розплющіть очки і розкажіть, хто що уявив?

V. СПРИЙМАННЯ Й УСВІДОМЛЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ. РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ І НАВИЧОК

1. Словникова робота

Вервечки, бильця, шибка.

2. Ознайомлення учнів з біографією В. Скуратівського

— «Колискову» написав Василь Скуратівський.

Народився Василь Скуратівський у глухому поліському хуторі Забуда на Житомирщині. З дитинства любив читати. У 13 років вирішив стати письменником, написав перші вірші і надіслав їх до районної газети. З часом їх почали друкувати. Усього за життя письменника було видано понад 20 книг. У своїх творах Скуратівський ознайомлює читачів із традиційною культурою, обрядами. Він був ініціатором започаткування уроків народознавства у школах, одним із організаторів фестивалів: «Котилася торба» (*дитячі ігри*), «Коляда» (*новорічні та різдвяні традиції*), «Берегиня» (*міжнародний фестиваль фольклору*). Організував та проводив багаторічну народознавчу експедицію «Чумацькими шляхами».

3. Виразне читання «Колискової» (за Василем Скуратівським) (с. 5)

4. Бесіда

- Які враження викликала у вас пісня?
- Чи можемо ми вважати її колисковою?
- Які образи приходять з колисковою?

5. Виразне читання колискової «Ходить сон коло вікон» (с. 6)

- Чи сподобалася вам пісня?
- Які думки викликає колискова?

6. Виразне читання колискової «Повішу я колисочку» (с. 6)

- Які образи вам сподобалися?

7. Повторне читання текстів учнями, робота над текстом

— Прочитайте тексти самостійно та поставте до них запитання своєму сусідові.

Фізкультхвилинка

VI. УЗАГАЛЬНЕННЯ Й СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАНЬ

1. Узагальнювальна бесіда за змістом колискових пісень

- Яким почуттям сповнені колискові пісні? З чого це видно?
- У якій з пісень висловлено добрі побажання дитині?

2. Робота в групах «Незакінчені речення»

Творча робота

Учням пропонують початки рядків колискової пісні. Їх потрібно продовжити.

1-ша група

Ой спи, дитя, в колисоньці,
Як горошок в (*билиноньці*).
Буде вітрець повівати
Та й горошком (*колихати*).
Як горошок затуркоче,
А Галюня спати (*схоче*).
А горошок як заgrimить,
Галюнечку нашу (*приспить*).

2-га група

Ой люлі-люлі,
Налетіли (гулі),
Стали гелготати,
Що дитині (дати).
З пушечку подушечку,
З пір'ячка (периночку),
З пір'ячка периночку,
В шасливу (годиночку).
Щоб дитина спала
Та щоб не (плакала),
Щоб росла і не боліла
Не голова і не тіло.

Висновок. У колискових піснях мати, схилившись над колискою, бажає своїй дитині щастя.

3. Робота над виразністю читання колискових пісень

Кожна група готується до виразного читання своєї колискової.

Групи ставлять запитання одна одній за темою уроку. Перемагає група, яка надала більше правильних відповідей.

VII. ПІДСУМОК УРОКУ

— Що об'єднує всі колискові пісні, які читали ми сьогодні?

Гра «Мікрофон»

- Сьогодні на уроці я... (що робив?)
- Я дізнався...

VIII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Вивчити напам'ять колискову пісню, яка найбільше сподобалася.

ДОДАТОК ДО УРОКУ 3

1. Фонетична зарядка

1) Гра «Зроби, як...».

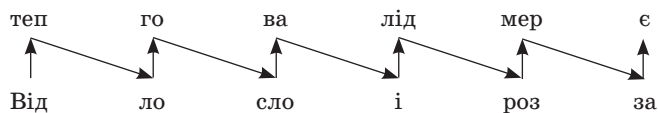
- Плаче дитина?
- Як сміється?
- Як мама заколисусь дитинку?

2) Робота над чистомовкою.

Шу-шу-шу — чистомовки я пишу.
Ят-ят-ят — їх пишу для всіх малят.
Ки-ки-ки — їх говорять залюбки.
Ло-ло-ло — щоб чисте мовлення було.

2. Розчитування

— Прочитайте прислів'я. Поясніть його зміст.

(Від теплого слова і лід розмерзає.)

Слухання казки «Весела сім'я»

— Жили собі дідусь та бабуся. Не було в них нікого. Сумували вони. Та одного вечора почули, що хтось стукає до них тихенько: «Тук-тук-тук». Відчинила бабуся двері й чує: «Ку-ку-рі-ку, ку-ку-рі-ку — пустіть мене переночувати». Бабуся й дідусь зраділи та й пустили півника в курятник. Як ось знову хтось стукає ще голосніше: «Тук-тук-тук», і почулося: «Му-у-му-у». Це корова просилася переночувати. Пустили і її в корівник. Потім прийшла курочка з курчатками і каже: «Кудах-тах-тах, кудах-тах-тах! — пустіть і мене». Пустили і її з курчатами. Нагодували всіх, напоїли чистою водицею. Дуже сподобалось усім жити в бабусі й дідуся, залишилися вони в них назавжди. Рановранці півник прокидався й співав: «Ку-ку-рі-ку, я курочок стережу». А курочка: «Кудах-тах-тах, я несусь у кущах». А корова: «Му-у-му-у! Молочка вам принесу». Ось так вони почали весело й дружно всі разом жити в дідуся та бабусі.

Методичний коментар

Під час розповіді вчитель пропонує вимовляти разом окремі частини тексту, наприклад: «Корова: му-у-у! Молочка вам несусь». Тексти розповідей можуть бути авторські, дібрані з народних творів. За композицією та змістом вони мають відповідати дидактичним та психолого-педагогічним вимогам: бути невеликими за розміром, з простим, але захоплюючим, переважно веселим сюжетом, з великою кількістю імітаційних звуків, звукосполучень, слів, які спонукали б дітей до активності. З авторських та народних творів можна використати такі: «Поїдем, синочку, з тобою в село» (*українська народна пісенька*), «Рукавичка» (*українська народна казка*); під час читання можна імітувати голоси тварин, що згадуються в ній; Г. Чубач «Тік і так», В. Коломієць «Горобчик», О. Сенатович «Прогулянка д-д-д», «Веселий сміх», В. Заєць «Гав» та ін.